

Μαρίνα Ενρίκες
Η δική της
Πλευρά του
Νύχτα

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

37o Premio Herralde de Novela
Premio de la Crítica
Premio Kelvin 505

Μετάφραση:
Χριστίνα Θεοδωροπούλου

 ΕΚΔΟΤΙΚΗ
ΠΑΤΑΚΗ

ΜΑΡΙΑΝΑ ΕΝΡΙΚΕΣ

Η δική μας πλευρά
της νύχτας

μυθιστόρημα

Μετάφραση από τα ισπανικά
ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

«Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου».

Εκδόσεις Πατάκη – Ξένη λογοτεχνία

Σύγχρονη ξένη λογοτεχνία – 611

Μαριάνα Ενρίκες, *Η δική μας πλευρά της νύχτας*

Mariana Enriquez, *Nuestra parte de noche*

Μετάφραση: Χριστίνα Θεοδωροπούλου

Υπεύθυνη έκδοσης: Σταύρη Ιωαννίδου

Επιμέλεια-διόρθωση: Αχιλλέας Χρηστίδης

Σελιδοποίηση: Αλέξιος Μάστορης

Η εικόνα εξωφύλλου παραχωρήθηκε από τον αρχικό δικαιούχο στη Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ, 2024

Copyright© Mariana Enriquez, 2019

Published by arrangement with Casanovas & Lynch Literary Agency, S. L.

Copyright© για την ελληνική γλώσσα, Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ

(Εκδόσεις Πατάκη), 2021

Πρώτη έκδοση στην ισπανική γλώσσα από τις εκδόσεις Anagrama, Βαρκελώνη 2019

Πρώτη έκδοση στην ελληνική γλώσσα από τις Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, Ιούνιος 2024

KET Δ768 ΚΕΠ 339/24 ISBN 978-960-16-7256-4

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ,
ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 210.52.05.600, 801.100.2665, ΦΑΞ: 210.36.50.069
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078
ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ: ΚΟΡΥΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ - ΠΕΡΙΟΧΗ Β' ΚΤΕΟ),
570 09 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15, ΦΑΞ: 2310.70.63.55
Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

Ποιος είναι ο τρίτος που περπατάει πάντα στο πλάι σου;

Τ.Σ. ΕΛΙΟΤ, *Η άγωνα γη*
(μτφρ. Χάρης Βλαβιανός)

ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

Σεβόμενοι το ύφος της συγγραφέως, στις περιπτώσεις όπου δεν υπάρχουν εισαγωγικά στον ευθύ λόγο, ακολουθήσαμε τη στίξη του πρωτοτύπου.

ΤΟΣΟ ΠΟΛΥ ΦΩΣ εκείνο το πρωί, και ο ουρανός καθαρός, με λιγοστές μόνο λευκές κηλίδες στο ζεστό γαλάζιο, που έμοιαζαν πιο πολύ με ίχνος καπνού παρά με σύννεφο. Ήταν ήδη αργά κι έπρεπε να φύγει, κι αυτή η καυτή μέρα θα ήταν πανομοιότυπη με την επόμενη αν έβρεχε και τον έπιανε η υγρασία του ποταμού και η αποπνικτική ζέστη του Μπουένος Άιρες, δε θα κατάφερε ποτέ να εγκαταλείψει την πόλη.

Ο Χουάν κατάπие στεγνά ένα χάπι για να αποφύγει τον πονοκέφαλο που δεν αισθανόταν ακόμα και μπήκε στο σπίτι για να ξυπνήσει τον γιο του, που κοιμόταν σκεπασμένος με ένα σεντόνι. Φεύγουμε, του είπε με ένα απαλό σκούνημα. Το αγόρι ξύπνησε αμέσως. Άραγε είχαν κι άλλα παιδιά τόσο ρηχό, ελαφρύ ύπνο; Πλύνε το πρόσωπό σου, είπε, και του καθάρισε προσεκτικά τις τσίμπλες από τα μάτια. Δεν είχαν χρόνο για πρωινό, θα μπορούσαν να σταματήσουν κάπου στον δρόμο. Φόρτωσε τις τσάντες που είχε ετοιμάσει και δίστασε για λίγο ανάμεσα σε διάφορα βιβλία, ώσπου αποφάσισε να προσθέσει άλλα δύο. Είδε τα αεροπορικά εισιτήρια πάνω στο τραπέζι: είχε ακόμα αυτή τη δυνατότητα. Θα μπορούσε να ξαπλώσει και να περιμένει την ημερομηνία της πτήσης, λίγες μέρες αργότερα. Για να μην ενδώσει στη νωθρότητα, έσκισε τα εισιτήρια και τα πέταξε στα σκουπίδια. Τα μακριά μαλλιά έκαναν τον λαιμό του να ιδρώνει: θα ήταν ανυπόφορο κάτω από τον ήλιο. Δεν είχε χρόνο να τα κόψει,

αλλά έφαξε στα συρτάρια της κουζίνας για το φαλίδι. Όταν το βρήκε, το φύλαξε στο ίδιο πλαστικό κουτί όπου είχε βάλει τα χάπια του, το πιεσόμετρο, τη σύριγγα και μερικούς επιδέσμους, τις βασικές πρώτες βοήθειες για το ταξίδι. Επιπλέον, το πιο κοφτερό μαχαίρι του και τη σακούλα με τις στάχτες που τελικά θα χρησιμοποιούσε. Φόρτωσε και τη φιάλη οξυγόνου· θα τη χρειαζόταν. Το αυτοκίνητο ήταν δροσερό, η δερματίνη δεν είχε απορροφήσει πολλή θερμότητα στη διάρκεια της νύχτας. Ακούμπησε το ψυγείο του πικνίκ, με πάγο και δύο μπουκάλια κρύο ανθρακούχο νερό, στο μπροστινό κάθισμα. Ο γιος του έπρεπε να ταξιδεύει στο πίσω κάθισμα, αν και ο ίδιος θα προτιμούσε να τον έχει δίπλα του· ωστόσο αυτό απαγορευόταν και δεν μπορούσε να διακινδυνέψει κανένα πρόβλημα με την αστυνομία ή τον στρατό, που φρουρούσαν πολύ αυστηρά τους αυτοκινητόδρομους. Ένας άντρας μόνος με ένα παιδί θα μπορούσε να είναι ύποπτος. Οι δυνάμεις καταστολής ήταν απρόβλεπτες και ο Χουάν ήθελε να αποφύγει τυχόν επεισόδια.

«Γκασπάρ» φώναξε χωρίς να υψώσει πολύ τη φωνή.

Όταν δεν πήρε απάντηση, μπήκε στο σπίτι για να τον αναζητήσει. Το αγόρι προσπαθούσε να δέσει τα κορδόνια του.

«Μαντάρα τα 'χεις κάνει» του είπε, και γονάτισε για να τον βοηθήσει.

Ο γιος του έκλαιγε, αλλά δεν μπορούσε να τον παρηγορήσει. Του Γκασπάρ τού έλειπε η μητέρα του, εκείνη έκανε αυτά τα πράγματα χωρίς να σκέφτεται: του έκοβε τα νύχια, του έραβε τα κουμπιά, τον έπλενε πίσω από τ' αυτιά και ανάμεσα στα δάχτυλα των ποδιών, τον ρωτούσε αν είχε κατουρήσει πριν φύγει, του μάθαινε πώς να δένει τα κορδόνια των παπουτσιών του με τέλειο φιόγκο. Και του Χουάν τού έλειπε, αλλά δεν ήθελε να κλάψει μαζί με τον γιο του εκείνο το πρωί.

«Έχεις πάρει όλα όσα θέλεις;» τον ρώτησε. «Δεν πρόκειται να γυρίσουμε πίσω για τίποτα, σε προειδοποιώ».

Είχε πολύ καιρό να οδηγήσει τόσα χιλιόμετρα. Η Ροσάριο επέμενε πάντα να οδηγεί τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα, για να μη χάσει τη συνήθεια. Το αυτοκίνητο ήταν πολύ μικρό για τον Χουάν, όπως σχεδόν τα πάντα: τα παντελόνια πολύ κοντά, τα πουκάμισα πολύ στενά, οι καρτέκλες άβολες. Έλεγξε για να βεβαιωθεί ότι ο οδηγός της Λέσχης Αυτοκινήτου ήταν στο ντουλαπάκι και έβαλε μπρος.

«Πεινάω» είπε ο Γκασπάρ.

«Κι εγώ, αλλά θα σταματήσουμε για πρωινό σε ένα υπέροχο μέρος που ξέρω. Σε λίγο, εντάξει;»

«Αν δε φάω, θα κάνω εμετό».

«Κι εμένα με πονάει το κεφάλι μου αν δε φάω. Κάνε υπομονή. Είναι μόνο για λίγο. Μην κοιτάς έξω από το παράθυρο, θα ζαλιστείς ακόμα περισσότερο».

Ο ίδιος ένιωσε χειρότερα απ' ό,τι ήθελε να παραδεχτεί. Τα δάχτυλα των χεριών του μυρμήγκιαζαν και αναγνώρισε τους ακανόνιστους παλμούς της αρρυθμίας στο στήθος του. Φόρεσε τα γυαλιά ηλίου του και ζήτησε από τον Γκασπάρ να του πει την ιστορία που είχε διαβάσει το προηγούμενο βράδυ. Στα έξι του χρόνια το αγόρι ήξερε ήδη να διαβάζει πολύ καλά.

«Δεν τη θυμάμαι».

«Και βέβαια τη θυμάσαι. Κι εγώ είμαι κακοδιάθετος. Θα προσπαθήσουμε να αλλάξουμε διάθεση ή θα κάνουμε όλο το ταξίδι με ξινισμένα μούτρα;»

Ο Γκασπάρ γέλασε επειδή είπε «ξινισμένα μούτρα». Μετά του διηγήθηκε την ιστορία μιας βασίλισσας της ζούγκλας που τραγουδούσε καθώς περπατούσε ανάμεσα στα δέντρα και σε όλους άρεσε να την ακούνε. Μια μέρα ήρθαν στρατιώτες κι εκείνη έπαψε να τραγουδάει και έγινε πολεμίστρια. Την έπιασαν και πέρασε μια νύχτα φρουρούμενη. Δραπέτευσε, αλλά για να δραπετεύσει αναγκάστηκε να σκοτώσει τον φρουρό που τη φύλαγε. Επειδή κανείς δεν μπορούσε να πιστέψει ότι είχε αρκετή δύναμη να τον σκοτώσει, μια και ήταν πολύ αδύνατη, την κατηγορήσαν για μάγισσα και την έκαψαν

στην πυρά, την έδεσαν σε ένα δέντρο και έβαλαν φωτιά. Όμως το πρωί, αντί για το άψυχο σώμα της, βρήκαν ένα κόκκινο λουλούδι.

«Ένα δέντρο με κόκκινα λουλούδια».

«Ναι, ένα δέντρο».

«Σου άρεσε η ιστορία;»

«Δεν ξέρω, με τρόμαξε».

«Αυτό το δέντρο λέγεται σείμπο. Δεν υπάρχουν πολλά εδώ γύρω, αλλά όταν δω ένα θα σ' το δείξω. Κοντά στο σπίτι των παππούδων σου έχει ένα σωρό».

Στον καθρέφτη είδε τον Γκασπάρ να συνοφρυώνεται.

«Μα πώς γίνεται να έχει ένα σωρό;»

«Είναι ένας θρύλος, σου έχω εξηγήσει τι είναι θρύλος».

«Δηλαδή η κοπέλα δεν υπάρχει;»

«Το όνομά της είναι Αναϊ. Ίσως να υπήρξε, αλλά η ιστορία με τα λουλούδια λέγεται για να τη θυμόμαστε, όχι επειδή έχει συμβεί πραγματικά».

«Τελικά έχει συμβεί στ' αλήθεια ή όχι;»

«Και τα δύο. Και ναι και όχι».

Του άρεσε να βλέπει τον Γκασπάρ να σοβαρεύεται, ακόμα και να θυμώνει, να δαγκώνει την άκρη του χείλους του και να ανοιγοκλείνει το ένα χέρι.

«Καίνε και τώρα τις μάγισσες;»

«Όχι, όχι πια. Αλλά δεν υπάρχουν και πολλές μάγισσες στις μέρες μας».

Ήταν εύκολο να βγεις από την πόλη μια Κυριακή πρωί Γενάρη μήνα. Πριν το καταλάβει, είχαν αφήσει πίσω τους τα κτίρια. Τα χαμηλά σπίτια στα περικόχωρα και τα παραπήγματα από λαμαρίνα των παραγκουπόλεων. Ξαφνικά φάνηκαν τα δέντρα και η εξοχή. Ο Γκασπάρ κοιμόταν κιόλας και ο ήλιος έκαιγε το χέρι του Χουάν, όπως όλων των πατεράδων που τρέχουν τα Σαββατοκύριακα με τα παιδιά τους σε βόλτες και σε αθλητικές λέςσες. Εκείνος όμως δεν ήταν συνηθισμένος πατέρας, οι άνθρωποι το καταλάβαιναν κάποιες φο-

ρές όταν τον κοιτούσαν στα μάτια, όταν του μιλούσαν για λίγο, κατά κάποιον τρόπο αναγνώριζαν τον κίνδυνο· δεν μπορούσε να κρύψει αυτό που ήταν, δεν ήταν δυνατόν να κρύψει κάτι τέτοιο, όχι για πολύ καιρό.

Πάρκαρε μπροστά σε ένα μπαρ που διαφήμιζε σουμπμαρίνο, ζεστό γάλα δηλαδή με σοκολάτα, και κρουασάν.

«Πάμε να φάμε πρωινό» είπε στον Γκασπάρ, που ξύπνησε αμέσως και έτριψε τα τεράστια, γαλανά, ελαφρώς απόμακρα μάτια του.

Η γυναίκα που καθάριζε τα τραπέζια έμοιαζε να είναι η ιδιοκτήτρια του μαγαζιού και έδειχνε φιλική και κουτσομπόλα. Τους έριξε ένα περιέργο βλέμμα όταν κάθισαν μακριά από το παράθυρο, κοντά στο φυγείο. Ένα αγόρι με το συλλεκτικό αυτοκινητάκι του στο χέρι και ο πατέρας του, που ήταν δυο μέτρα και είχε μακριά ξανθά μαλλιά μέχρι τους ώμους, Σκούπισε το τραπέζι τους με ένα πανί και πήρε την παραγγελία σε ένα μπλοκάκι, λες και το μπαρ ήταν γεμάτο. Ο Γκασπάρ ήθελε σουμπμαρίνο και κρουασάν με κρέμα· ο Χουάν παράγγειλε ένα ποτήρι νερό και ένα σάντουιτς με τυρί. Έβγαλε τα σκούρα γυαλιά και άνοιξε την εφημερίδα που βρισκόταν στο τραπέζι, αν και ήξερε ότι οι σημαντικές ειδήσεις δεν παρουσιάζονταν ποτέ στις εφημερίδες. Δεν υπήρχαν άρθρα για τα παράνομα κέντρα κράτησης, ούτε για τις νυχτερινές συμπλοκές, ούτε για τις απαγωγές, ούτε για τα κλεμμένα παιδιά. Μόνο ιστορίες για το Παγκόσμιο Κύπελλο που διεξαγόταν στην Ουρουγουάη, οι οποίες δεν τον ενδιέφεραν. Ήταν δύσκολο να προσποιείται κανονικότητα όταν ήταν απορροφημένος, όταν ήταν τόσο απελπισμένα θλιμμένος και ανήσυχος. Το προηγούμενο βράδυ είχε προσπαθήσει να επικοινωνήσει για άλλη μία φορά με τη Ροσάριο. Δεν τα είχε καταφέρει. Δεν την έβρισκε πουθενά, δεν μπορούσε να την αισθανθεί, είχε φύγει με έναν τρόπο που του ήταν αδύνατον να τον καταλάβει ή να τον αποδεχτεί.

«Κάνει ζέστη» είπε ο Γκασπάρ.

Το αγόρι ήταν ιδρωμένο, τα μαλλιά του υγρά, τα μάγουλά του αναφοκοκκινισμένα. Ο Χουάν άγγιξε την πλάτη του. Το μπλουζάκι του ήταν μούσκεμα.

«Περίμενέ με εδώ» του είπε, και πήγε στο αυτοκίνητο να φέρει ένα στεγνό μπλουζάκι.

Μετά τον πήγε στην τουαλέτα του μπαρ για να του βρέξει το κεφάλι, να του σκουπίσει τον ιδρώτα και να του φορέσει το μπλουζάκι, που μύριζε ελαφρά βενζίνη. Όταν επέστρεψαν στο τραπέζι, τους περίμενε το πρωινό τους και η γυναίκα. Ο Χουάν ζήτησε άλλο ένα ποτήρι νερό για τον Γκασπάρ.

«Υπάρχει ένα υπέροχο κάμπινγκ εδώ κοντά, αν θέλετε να δροσιστείτε στο ποτάμι».

«Ευχαριστούμε, αλλά δεν έχουμε χρόνο» είπε ο Χουάν προσπαθώντας να φανεί φιλικός.

Ξεκούμπωσε λίγο ακόμα τα κουμπιά του πουκαμίσου του.

«Ταξιδεύετε μόνοι; Ποπό, τι ματάρες έχει αυτό το παιδί! Πώς σε λένε;»

Ο Χουάν ήθελε να πει μην της απαντάς, παιδί μου, ας φάμε, αλλιώς θα την κάνω να το βουλώσει μια για πάντα, αλλά ο Γκασπάρ τής είπε το όνομά του και η γυναίκα, έχοντας πάρει φόρα, ρώτησε με υποκριτική, παιδιάστικη φωνή:

«Η μανούλα σου;».

Ο Χουάν ένωσε τον πόνο του αγοριού σε όλο του το σώμα. Ήταν πρωτόγονος και χωρίς λόγια: ήταν ωμός και ιλιγγιώδης. Αναγκάστηκε να γραπωθεί από το τραπέζι και να κάνει μια προσπάθεια να ξεφύγει από τον γιο του και από αυτό τον πόνο. Ο Γκασπάρ δεν μπορούσε να απαντήσει και τον κοίταζε ζητώντας βοήθεια. Είχε φάει μόνο το μισό κρουασάν. Έπρεπε να μάθει στο αγόρι να μη γραπώνεται έτσι, ούτε απ' αυτόν ούτε από κανέναν άλλο.

«Κυρία». Ο Χουάν προσπάθησε να συγκρατηθεί, αλλά ακούστηκε απειλητικός: «Τι διάολο σας νοιάζει;».

«Κουβέντα έκανα, τίποτε άλλο» απάντησε εκείνη προσβεβλημένη.

«Α, μάλιστα. Και θυμώνετε επειδή δεν κάνετε την ανόητη κουβέντα σας κι εμείς δεν είμαστε υποχρεωμένοι να υποστούμε την αδιακρισία μιας ηλίθιας γριάς κουτσομπόλας. Θέλετε να μάθετε; Η γυναίκα μου πέθανε πριν από τρεις μήνες, χτυπημένη από λεωφορείο που την παρέσυρε δύο τετράγωνα».

«Λυπάμαι πολύ».

«Όχι. Δεν αισθάνεστε τίποτα, γιατί δεν τη γνωρίζατε και δε γνωρίζετε ούτε εμάς».

Η γυναίκα ήθελε να πει κάτι περισσότερο, αλλά απομακρύνθηκε σχεδόν κλαίγοντας. Ο Γκασπάρ τον κοίταζε ακόμα, αλλά είχε τα μάτια του στεγνά. Ήταν κάπως τρομαγμένος.

«Δεν τρέχει τίποτα. Τέλειωσε το φαγητό σου».

Ο Χουάντσιμπολογούσε το σάντουιτς με το τυρί· δεν πεινούσε, αλλά δεν μπορούσε να πάρει το φάρμακο με άδειο στομάχι. Η γυναίκα επέστρεψε με απολογητική έκφραση και τους ώμους σχυμμένους προς τα εμπρός. Έφερε δύο ποτήρια με χυμό πορτοκάλι.

«Κερνάει το κατάστημα» είπε, «και σας ζητώ συγγνώμη. Δε φανταζόμουν ποτέ τέτοια τραγωδία».

Ο Γκασπάρ έπαιζε με το πολύχρωμο συλλεκτικό αυτοκινητάκι του, ένα νέο μοντέλο που άνοιγαν οι πόρτες και το πορτμπαγαλάκι του, δώρο του θείου Λουίς, που το είχε στείλει από τη Βραζιλία. Ο Χουάν ανέγκασε τον Γκασπάρ να τελειώσει το σουμπμαρίνο του και μετά σηκώθηκε για να πληρώσει στο ταμείο. Η γυναίκα εξακολούθησε να ζητάει συγγνώμη και ο Χουάν απηύδησε. Όταν άπλωσε το χέρι της για να πάρει τα χρήματα, την έπιασε από τον καρπό. Σκέφτηκε να της στείλει ένα σήμα που θα την τρέλαινε, να της βάλει στο μυαλό την ιδέα να γδάρει τα πόδια του εγγονού της ή να κάνει τον σκύλο της κοκκινιστό. Συγκρατήθηκε. Δεν ήθελε να κουρασθεί. Η προσπάθεια να κρατάει μυστικό αυτό το ταξίδι με τον γιο του τον είχε ήδη εξαντλήσει και θα είχε συνέπειες. Έτσι, άφησε τη γυναίκα στην ησυχία της.

Ο Γκασπάρ τον περίμενε στην πόρτα· είχε φορέσει τα σκού-

ρα γυαλιά του πατέρα του. Όταν ο Χουάν προσπάθησε να του τα βγάλει, το αγόρι το έβαλε στα πόδια γελώντας. Ο Χουάν τον έπιασε κοντά στο αυτοκίνητο και τον σήκωσε στα χέρια: ο γιος του ήταν ελαφρύς και ψηλός, αν και δεν επρόκειτο να γίνει τόσο ψηλός όσο ο πατέρας του. Αποφάσισε να βρουν ένα μέρος για να γευματίσουν πριν συνεχίσουν για το Έντρε Ρίος.

Η μέρα ήταν εξαντλητική, παρά την απόλυτη ομαλότητα του ταξιδιού: ελάχιστη κίνηση, ένα νοστιμότατο γεύμα σε μια ψησταριά στον δρόμο τους και ένας υπνάκος στη σκιά των δέντρων, στη δροσερή από το αεράκι όχθη του ποταμού. Ο ιδιοκτήτης της ψησταριάς, περίεργος, τους είχε πιάσει κι αυτός την κουβέντα, αλλά, αφού δεν είχε ρωτήσει για τη γυναίκα του, ο Χουάν είχε αποφασίσει να συζητήσει μαζί του ενώ έπινε λίγο κρασί. Είχε νιώσει άσχημα μετά τη σιέστα και σε όλη τη διαδρομή μέχρι την Εσκίνα: η ζέστη ήταν πρωτοφανής. Αργότερα όμως, καθώς ζητούσε ένα δωμάτιο και προσπαθούσε να κάνει τον υπεύθυνο να καταλάβει ότι χρειαζόταν ένα διπλό κρεβάτι για εκείνον και ένα μονό για τον γιο του και ότι η τιμή δεν είχε σημασία, συνειδητοποίησε ότι ήταν πιθανό να χρειαζόταν βοήθεια. Πλήρως προκαταβολικά και δέχτηκε να ανεβάσει κάποιος άλλος τις βαλίτσες από τη σκάλα. Στο δωμάτιο άνοιξε την τηλεόραση για να ψυχαγωγεί τον Γκασπάρ και ξάπλωσε στο κρεβάτι. Ήξερε να αξιολογήσει τι ένιωθε: η αρρυθμία του ήταν εκτός ελέγχου –μπορούσε να ακούσει το φύσημα, αυτό τον κοπιώδη ήχο, τη ναυτία των μπερδεμένων βαλβίδων–, το στήθος του πονούσε και δυσκολευόταν να αναπνεύσει.

«Γκασπάρ, δώσε μου την τσάντα» είπε.

Έβγαλε το πιεσόμετρο και διαπίστωσε ότι η πίεσή του ήταν χαμηλή, πράγμα που ήταν καλό. Ξάπλωσε διαγώνια, ο μόνος τρόπος για να χωρέσουν τα πόδια του στο στρώμα, και πριν πάρει τα χάπια και προσπαθήσει να ξεκουραστεί και, ει

δυνατόν, να κοιμηθεί, έσκισε ένα φύλλο χαρτί από το σημειωματάριο που πρόσφερε το ξενοδοχείο για τους ενοίκους πάνω στο κομοδίνο και με το στιλό (που έγραφε Hotel Panambi – Εσχίνα) σημείωσε έναν αριθμό.

«Παιδί μου, άκου προσεκτικά. Αν δεν ξυπνήσω, θέλω να καλέσεις αυτό τον αριθμό».

Ο Γκασπάρ γούρλωσε τα μάτια και άρχισαν να τρέμουν τα χείλη του.

«Μην κλαις. Είναι για την περίπτωση που δεν ξυπνήσω, αυτό είναι όλο, αλλά θα ξυπνήσω, εντάξει;»

Ένωσε την καρδιά του να αναπηδά, σαν να επιτάχυνε με έναν λεβιέ ταχυτήτων. Θα μπορούσε άραγε να κοιμηθεί; Έφερε τα δάχτυλά του στον λαιμό του. Εκατόν εβδομήντα, ίσως και περισσότερα. Ποτέ άλλοτε δεν ήθελε τόσο πολύ να πεθάνει όσο εκείνη τη στιγμή, σ' εκείνο το δωμάτιο επαρχιακού ξενοδοχείου, και ποτέ δεν είχε φοβηθεί τόσο πολύ να αφήσει τον γιο του μόνο.

«Αυτός είναι ο αριθμός του θείου σου του Λουίς. Πρέπει να πατήσεις το 9, θα ακούσεις έναν ήχο κλήσης, και μόνο τότε θα καλέσεις τον αριθμό του θείου σου. Αν δεν ξυπνήσω, κούνα με. Και αν δεν ξυπνήσω ούτε όταν με κουνήσεις, πάρ' τον τηλέφωνο. Πρώτα εκείνον και μετά τον κύριο κάτω, στην είσοδο, κατάλαβες;»

Ο Γκασπάρ είπε ναι και, κρατώντας το χαρτί με τον αριθμό σφιχτά στη γροθιά του, ξάπλωσε δίπλα του, κοντά, αλλά αρκετά μακριά ώστε να μην τον ενοχλεί.

Ο Χουάν ξύπνησε ιδρωμένος και χωρίς όνειρα. Ήταν νύχτα, αλλά το δωμάτιο ήταν ελαφρώς φωτισμένο: ο Γκασπάρ είχε ανάψει το πορτατίφ στο κομοδίνο και διάβαζε. Ο Χουάν τον κοίταξε χωρίς να κουνηθεί ακόμα: το αγόρι είχε βγάλει το βιβλίο του από την τσάντα και περίμενε, το χαρτί με τον αριθμό τηλεφώνου ήταν δίπλα του, πάνω στο μαξιλάρι.

«Γκασπάρ» του φώναξε, και το αγόρι ανταποκρίθηκε με προσοχή, άφησε το βιβλίο, πήγε προς το μέρος του μπουσουλώντας και τον ρώτησε αν ήταν καλά: σαν ενήλικας, όπως τον είχαν ρωτήσει τόσες φορές τόσοι ενήλικες που τον είχαν φροντίσει. Ο Χουάν κάθισε και περίμενε ένα λεπτό πριν απαντήσει. Η καρδιά του είχε επανέλθει σε φυσιολογικό ρυθμό, ή σε αυτό που για εκείνον ήταν σχετικά φυσιολογικό. Δεν ήταν λαχανιασμένος, δε ζαλιζόταν.

«Είμαι καλά, ναι» είπε, και κάθισε τον Γκασπάρ στα γόνατά του, τον αγκάλιασε, χάιδεψε τα σκούρα μαλλιά του. «Τι ώρα είναι;»

Ο Γκασπάρ τού έδειξε με το δάχτυλο το ρολόι.

«Ξέρεις να διαβάζεις την ώρα, πες μου».

«Δώδεκα και μισή».

Σ' αυτή την πόλη δε θα υπήρχε τίποτε ανοιχτό όπου θα μπορούσαν να φάνε τόσο αργά. Βέβαια θα μπορούσε να πάει με τα πόδια μέχρι το κέντρο, να μπει σε κάποιο κλειστό μαγαζί ή εστιατόριο και να πάρει ό,τι ήθελε, του ήταν πολύ εύκολο να ανοίξει μια πόρτα. Αν όμως τον έβλεπε κανείς, θα έπρεπε να αντιμετωπίσει αυτό τον μάρτυρα και κάθε μικρή τέτοια ενέργεια αθροιζόταν στις προηγούμενες, ώσπου γίνονταν μια μακριά και εξαντλητική αλυσίδα από χνάρια που έπρεπε να σβήσει, μάτια που έπρεπε να κλείσει, αναμνήσεις που έπρεπε να εξαφανίσει. Ήταν κάτι που του το είχαν διδάξει χρόνια πριν: ήταν καλύτερα να προσπαθεί να ζει όσο το δυνατόν πιο φυσιολογικά. Μπορούσε να πετύχει πράγματα που για τους περισσότερους ανθρώπους ήταν αδύνατα. Κάθε κατάκτηση όμως, κάθε άσκηση της βούλησής του για να πετύχει αυτό που επιθυμούσε, είχε ένα τίμημα, και για ζητήματα μικρής σημασίας δεν άξιζε τον κόπο να το πληρώσει. Στη συγκεκριμένη περίπτωση έπρεπε να πείσει όποιον δούλευε νυχτερινή βάρδια στη ρεσεψιόν να τους ετοιμάσει κάτι να φάνε. Δεν πεινούσε· πολύ πιθανόν ούτε ο Γκασπάρ. Όμως το αγόρι δεν είχε φάει τίποτα το απόγευμα, εκείνος είχε ξε-

χάσει να βγάλει τα αναφυκτικά από το αυτοκίνητο και έπρεπε να συμπεριφερθεί σαν πατέρας.

Πριν φύγει από το δωμάτιο ωστόσο, έπρεπε να κάνει μπάνιο, γιατί βρομούσε. Ίσως και να κόψει λίγο τα μαλλιά του. Και ο Γκασπάρ χρειαζόταν ένα μπάνιο, αλλά όχι επειγόντως. Σηκώθηκε από το κρεβάτι με το αγόρι στην αγκαλιά και το πήγε μέχρι το ντους. Άνοιξε το ζεστό νερό και περίμενε λίγο, ώσπου οι υποψίες του επιβεβαιώθηκαν.

«Εγώ με κρύο νερό δεν κάνω ντους» είπε ο Γκασπάρ.

«Κάνει ζέστη, έλα. Όχι; Εντάξει, θα σε καθαρίσω μετά με μια πετσέτα».

Μπήκε στο ντους και άκουσε τον Γκασπάρ να του μιλάει καθισμένος στο καπάκι της τουαλέτας, να του διηγείται όσα είχε διαβάσει και όσα είχε δει από το παράθυρο του ξενοδοχείου, αλλά δεν τον πρόσεχε. Το ντους ήταν πολύ χαμηλό και έπρεπε να σκύβει για να λούσει τα μαλλιά του, αλλά τουλάχιστον το ξενοδοχείο διέθετε σαμπουάν και σαπούνι. Με μια πετσέτα τυλιγμένη γύρω από τη μέση του, στάθηκε μπροστά στον καθρέφτη: τα βρεγμένα μαλλιά του έφταναν πιο κάτω από τους ώμους και είχε μαύρους κύκλους κάτω από τα μάτια.

«Φέρε μου το ψαλίδι, είναι στη μικρή τσάντα».

«Μ' αφήνεις να σ' τα κόψω; Μια σταλιά».

«Όχι».

Ο Χουάν στεκόταν και κοίταζε την αντανάκλασή του, τους φαρδιούς ώμους, τη σκούρα ουλή που διέτρεχε το στήθος του, το έγκαυμα στο χέρι του. Συνήθως τα μαλλιά του τα έκοβε η Ροσάριο. Πολλές φορές μάλιστα τον ξύριζε κιόλας. Θυμόταν τα σκουλαρίκια της, κάτι μεγάλους κρίκους που δεν τους έβγαζε ποτέ, μερικές φορές ούτε για να κοιμηθεί. Θυμόταν μια φορά που έκλαιγε, ανακούρκουδα και γυμνή στο δάπεδο του μπάνιου, επειδή είχε παχύνει κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης. Πώς σταύρωνε τα χέρια όταν άκουγε κάτι που της φαινόταν ανόητο. Τη θυμόταν να του φωνάζει μέσα στον δρόμο έξαλλη, ή να τον χτυπάει δυνατά με τις

σφιγμένες γροθιές της σε κάποιον καβγά. Πόσα πράγματα δεν ήξερε να κάνει μόνος του, πόσα είχε ξεχάσει, πόσα ήξερε μόνο εκείνη; Χρησιμοποίησε τη χτένα για να ισιώσει τα μαλλιά του και μετά τα έκοψε όσο πιο προσεκτικά μπορούσε. Άφησε μια φράντζα πιο μακριά μπροστά και χρησιμοποίησε το πιστολάκι για να δει αν τα είχε κάνει χάλια. Το αποτέλεσμα του φάνηκε υποφερτό. Είχε λίγα γένια, αλλά φαινόταν μόνο επειδή ήταν πάρα πολύ χλωμός. Πέταξε τα κομμένα μαλλιά, τα οποία είχε αφήσει να πέσουν πάνω σε ένα μαντίλι, στην τουαλέτα.

«Πάμε να δούμε μήπως βρούμε τίποτα να φάμε».

Ο διάδρομος του ξενοδοχείου ήταν πολύ σκοτεινός και μύριζε υγρασία. Το δωμάτιο που τους είχαν δώσει ήταν ακριβώς στη γωνία, δίπλα στις σκάλες. Ο Χουάν άφησε τον Γκασπάρ να βγει πρώτος, και το αγόρι, αντί να πάει κατευθείαν κάτω, έτρεξε στον διάδρομο. Στην αρχή ο Χουάν νόμισε πως πήγαινε προς το ασανσέρ. Αμέσως όμως συνειδητοποίησε ότι ο Γκασπάρ είχε αντιληφθεί το ίδιο πράγμα που είχε αντιληφθεί κι εκείνος, αν και υπήρχε μια ριζική διαφορά: αντί να το αποφύγει –ο Χουάν είχε συνηθίσει τόσο πολύ αυτές τις παρουσίες, που τις αγνοούσε–, πήγε προς το μέρος του νιώθοντας έλξη γι' αυτό. Αυτό που κρυβόταν στο τέλος του διαδρόμου ήταν φοβισμένο και δεν ήταν επικίνδυνο, αλλά ήταν αρχαίο και, όπως καθετί πολύ παλιό, ήταν αδηφάγο, συφοριασμένο και φθονερό.

Ήταν η πρώτη φορά που ο γιος του είχε μια εξωαισθητηριακή αντίληψη, τουλάχιστον παρουσία του. Περίμενε ότι θα συνέβαινε κάποτε, η Ροσάριο επέμενε ότι θα συνέβαινε σύντομα, και συνήθως είχε δίκιο, αλλά όταν διαπίστωσε ότι ο Γκασπάρ είχε κληρονομήσει πράγματι αυτή την ικανότητα αποθαρρύνθηκε, ένωσε έναν κόμπο στον λαιμό. Δεν είχε πολλές ελπίδες ότι ο γιος του θα ήταν φυσιολογικός, αλλά σ' εκείνο τον διάδρομο εξανεμίστηκαν εντελώς, και ο Χουάν ένωσε την απογοήτευση σαν αλυσίδα γύρω απ' τον λαιμό

του. Η καταδίκη του κληρονομικού χαρίσματος. Προσπάθησε να δείξει ήρεμος.

«Γκασπάρ» είπε χωρίς να υψώσει τη φωνή. «Από δω είναι. Από τις σκάλες».

Το αγόρι έκανε μεταβολή στον διάδρομο και τον κοίταξε με μια μπερδεμένη έκφραση, σαν να ξυπνούσε σε ένα ξένο δωμάτιο ύστερα από πολυήμερο ύπνο. Το βλέμμα κράτησε μόνο ένα δευτερόλεπτο, αλλά ο Χουάν το αναγνώρισε. Έπρεπε να του διδάξει πώς να κλείνεται σ' αυτό τον μετέωρο κόσμο, σ' αυτά τα κολλώδη πηγάδια, πώς να τα αποφεύγει. Έπρεπε μάλιστα να ξεκινήσει γρήγορα, γιατί θυμόταν τον φόβο της δικής του παιδικής ηλικίας και δεν υπήρχε λόγος να βιώσει και ο Γκασπάρ το ίδιο.

Το παιδί μου θα γεννηθεί τυφλό, επαναλάμβανε η παρουσία στο τέλος του διαδρόμου, η οποία δεν είχε μαλλιά και φορούσε ένα μπλε φόρεμα. Ο Γκασπάρ δεν μπορούσε να την ακούσει, αν και ίσως την είχε δει. Είχε μιλήσει γι' αυτήν πριν, στο μπάνιο: μια γυναίκα που καθόταν στην πλατεία απέναντι από το ξενοδοχείο και κοίταζε προς το παράθυρο με το στόμα ανοιχτό. Ο Χουάν δεν του είχε δώσει σημασία, γιατί δεν το είχε διηγηθεί με φόβο, κι αυτό ήταν καλό. Διαισθητικά το αγόρι είχε δίκιο: δεν υπήρχε τίποτα να φοβηθεί, εκείνη η γυναίκα δεν ήταν παρά ένας αντίλαλος. Υπήρχαν πολλοί αντίλαλοι τώρα. Πάντα υπήρχαν όταν γινόταν μια σφαγή: η εντύπωση ήταν πανομοιότυπη μ' αυτή των κραυγών σε μια σπηλιά, διαρκούσαν ώσπου ο χρόνος να τους βάλει τέλος. Αργούσε αυτό το τέλος και οι ανήσυχοι νεκροί κινούνταν με ταχύτητα, επιδίωκαν να γίνουν ορατοί. The dead travel fast, σκέφτηκε.

Κατέβηκαν τις σκάλες αθόρυβα, για να μην ξυπνήσουν τους άλλους ενοίκους. Μια γυναίκα που κατά πάσα πιθανότητα ήταν μία από τις ιδιοκτήτριες του ξενοδοχείου ξεφύλλιζε ένα περιοδικό στη ρεσεψιόν. Σήκωσε το κεφάλι όταν τους είδε να μπαίνουν και σηκώθηκε όρθια: με μία μόνο σβέλτη

κίνηση έστρωσε την μπλούζα της και τα σκούρα και κάπως ανακατωμένα μαλλιά της.

«Γεια σας» είπε. «Μπορώ να σας βοηθήσω σε κάτι;»

Ο Χουάν πλησίασε στον πάγκο και ακούμπησε το χέρι του στον τηλεφωνικό κατάλογο που ήταν ανοιχτός δίπλα στο πορτατίφ.

«Γεια σας, κυρία. Μήπως κατά τύχη υπάρχει κάτι ανοιχτό όπου θα μπορούσαμε να φάμε;»

Η γυναίκα έγειρε το κεφάλι της στο πλάι.

«Ίσως μπορείτε να βρείτε κάτι στην ψησταριά της λέσχης των φαράδων, αλλά αφήστε να τηλεφωνήσω και να ρωτήσω, γιατί είναι πολύς δρόμος μέχρι εκεί».

Πολύς δρόμος, σκέφτηκε ο Χουάν. Αδύνατον, σε αυτή τη μικρή πόλη τίποτα δεν μπορεί να είναι πολύ μακριά. Οι τοίχοι της ρεσεψιόν ήταν καλυμμένοι μέχρι τη μέση με ξύλινη επένδυση, το καφέ δάπεδο πλαστικοποιημένο, τα κλειδιά κρέμονταν σε έναν πίνακα. Ο Γκασπάρ είχε πάει κοντά σε ένα μικρό ενυδρείο και ακολουθούσε με το δάχτυλό του ένα φαράκι που κολυπούσε.

«Δεν απαντάει κανείς» είπε η γυναίκα αφού άφησε το τηλέφωνο να χτυπήσει για λίγο.

«Καλά, μάλλον θα πάμε για ύπνο νηστικοί».

Ο Χουάν χαμογέλασε και παρατήρησε ότι η γυναίκα –που ήταν νέα, λίγο κάτω από σαράντα, αλλά έδειχνε μεγαλύτερη στο μελαγχολικό φως του ήσυχου ξενοδοχείου– τον κοίταζε προσεκτικά και απροκάλυπτα.

«Με πήρε ο ύπνος» είπε. «Το ταξίδι από το Μπουένος Άιρες είναι μεγάλο και δεν ήμουν αρκετά ξεκούραστος».

Έξω η σιωπή ήταν απόλυτη. Είδε να περνούν τα μπλε φώτα ενός περιπολικού, αλλά μόλις που άκουσε τη μηχανή. Όστε περιπολούσαν ακόμα και σ' αυτή τη μικρή πόλη;

«Συγγνώμη για την αδιακρισία» είπε η γυναίκα βγαίνοντας πίσω από τον πάγκο της ρεσεψιόν. Έκανε αέρα με τη βεντάλια. Ο ανεμιστήρας ωστόσο ήταν αναμμένος. «Είστε

στο 201; Ο υπάλληλός μου μου είπε σήμερα ότι είχε την εντύπωση πως ο κύριος του 201 δεν αισθανόταν καλά. Ανησυχήσαμε, αλλά αφού δεν ακούσαμε τίποτα και δεν καλέσατε εδώ, δε θέλαμε να σας ενοχλήσουμε».

«Πώς ξέρετε ότι είμαι απ' το 201;»

Η γυναίκα, ντροπαλή και κοκέτα συνάμα, απάντησε:

«Ο υπάλληλός μου μου είπε ότι ήταν ένας πανύψηλος και ξανθός κύριος με ένα παιδί».

«Ευχαριστώ για το ενδιαφέρον σας. Τώρα αισθάνομαι καλά, απλώς χρειαζόμουν ξεκούραση. Έκανα μια χειρουργική επέμβαση πριν από έξι μήνες. Μερικές φορές νομίζω πως έχω αναρρώσει πλήρως και το παρακάνω».

Και σκόπιμα, θεατρικά, ο Χουάν ακούμπησε ελαφρά το χέρι του στο σκούρο πουκάμισο που φορούσε ανοιχτό μέχρι τη μέση, ώστε η τεράστια ουλή να είναι έκδηλη και ορατή.

«Ελάτε» είπε εκείνη. «Θα σας φτιάξω μερικά σάντουιτς τουλάχιστον. Ο μικρός τρώει ταλιατέλες; Τις ζεσταίνουμε σε μπεν μαρί με λίγο βούτυρο και έτοιμες».

«Τι είναι οι ταλιατέλες;» ρώτησε ο Γκασπάρ, που είχε παρατήσει το ενυδρείο.

«Ζυμαρικά, μικρό μου» του είπε η γυναίκα, και γονάτισε. «Σου αρέσουν με βούτυρο και τυρί;»

«Ναι. Και με σάλτσα».

«Για να δούμε τι μπορούμε να κάνουμε για σένα».

«Μπορώ να κοιτάζω όσο θα μαγειρεύετε;»

«Του αρέσει να μαγειρεύει» είπε ο Χουάν, και ανασήκωσε τους ώμους για να δείξει την απορία του.

Μία ώρα αργότερα ο Γκασπάρ είχε μάθει να χρησιμοποιεί το ανοιχτήρι κονσέρβας, οι δυο τους είχαν φάει μια ελαφρώς λασπωμένη μακαρονάδα με νόστιμη σάλτσα και είχαν πιει δροσερό νερό με πάγο, ενώ η γυναίκα τούς έκανε παρέα με ένα ποτήρι γλυκό κρασί και τσιγάρα. Όταν τελείωσαν, ο Χουάν προσφέρθηκε να πλύνει τα πιάτα ώστε εκείνη να μπορέσει να επιστρέψει στη ρεσεψιόν και η γυναίκα δέ-

χτηκε· πριν φύγει, του ευχήθηκε να γίνει σύντομα καλά. Ο Γκασπάρ βοήθησε στο στέγνωμα, αφού προηγουμένως ευχαρίστησε τη γυναίκα με τα χείλη του λερωμένα με σάλτσα ντομάτας κι εκείνη του έδωσε ένα φιλί στο μέτωπο.

Ο Γκασπάρ αρνήθηκε να μπει στο δωμάτιο· καθώς στεκόταν ασάλευτος στην πόρτα τα μάτια του έλαμπαν και φαινόταν τρομαγμένος.

«Μπαμπά, είναι μια κυρία στο δωμάτιο» είπε.

Ο Χουάν ανοιγόκλεισε τα μάτια για να τη δει και να την αισθανθεί: ήταν η ίδια γυναίκα του διαδρόμου, που κυκλοφορούσε στο ξενοδοχείο.

«Μην την κοιτάς». Πήρε το πρόσωπο του Γκασπάρ στα χέρια του· ήταν τόσο μεγάλα, που σχεδόν έκλειναν μέσα τους το κεφάλι του παιδιού. «Κοίταζε εμένα».

Κάθισε στο πάτωμα και άναψε το πορτατίφ στο κομοδίνο. Ευτυχώς ο Γκασπάρ δεν άκουγε τι έλεγε η γυναίκα. Ήταν πάντα καλύτερα μόνο να βλέπεις. Ο Χουάν την άκουσε για ένα λεπτό, από περιέργεια. Η ίδια απεγνωσμένη και μοναχική επανάληψη του θανάτου, η ηχώ του θανάτου. Μετά έπαψε να την ακούει, αλλά δεν την έδιωξε, αυτό έπρεπε να μάθει να το κάνει ο γιος του, και μάλιστα σύντομα. Ο Χουάν δεν ήθελε να φοβάται ούτε λεπτό περισσότερο.

«Άκουσέ με προσεκτικά τώρα».

«Ποια είναι, μπαμπά;»

«Δεν είναι καμία. Είναι μια ανάμνηση».

Ακούμπησε το χέρι του κάτω από το στέρνο του γιου του και ένωσε την καρδιά του, γρήγορη, δυνατή, υγιή. Το στόμα του στέγνωσε από τη ζήλια.

«Κλείσε τα μάτια. Νιώθεις το χέρι μου;»

«Ναι».

«Τι αγγίζω;»

«Την κοιλιά μου».

«Και τώρα;»

Με δύο δάχτυλα του άλλου χεριού εντόπισε τον σπόνδυλο πίσω από το στομάχι του αγοριού.

«Την πλάτη μου».

«Όχι, όχι την πλάτη σου».

«Τη σπονδυλική μου στήλη».

«Τώρα πρέπει να σκεφτείς τι είναι ανάμεσα στα χέρια μου, όπως όταν πονάει το κεφάλι σου και μου λες ότι νιώθεις σαν να έχεις κάτι εκεί μέσα. Λοιπόν, σκέψου τι είναι εδώ πέρα».

Ο Γκασπάρ έσφιξε τα μάτια και δάγκωσε το κάτω χέιλος του.

«Εντάξει».

«Ωραία, τώρα πες στην κυρία να φύγει. Μην της το πεις μιλώντας. Μπορείς να της το πεις χαμηλόφωνα αν θέλεις, αλλά πες της το σαν να μπορεί να μιλήσει το κομμάτι σου που είναι ανάμεσα στα χέρια μου. Κατάλαβες; Είναι σημαντικό».

Ήταν κάτι που θα μπορούσε να κρατήσει όλη τη νύχτα, ο Χουάν το ήξερε.

«Της το είπα».

Ο Χουάν κοίταξε τη γυναίκα, η οποία βρισκόταν ακόμα δίπλα στο κρεβάτι, έγκυος, με το στόμα ανοιχτό, μάλλον μιλώντας ακόμα για το πρώτο της παιδί, με τα μάτια άδεια.

«Πάλι. Σαν να της μιλάς από εδώ, σαν να έχεις μέσα σου ένα στόμα».

«Να της το πω δυνατά;»

Τι ερώτηση ήταν αυτή; Άξιζε μια ταιριαστή απάντηση σε αυτή την τόσο εύστοχη απορία.

«Ναι, σήμερα ναι».

Η εικόνα της γυναίκας εξαφανίστηκε αργά, όπως διαλύεται ο καπνός. Ο αέρας στο δωμάτιο καθάρισε σαν να είχαν ανοίξει τα παράθυρα. Το φως της λάμπας έγινε πιο διαυγές.

«Πολύ καλά, Γκασπάρ, πολύ καλά».

Ο Γκασπάρ κοίταξε ολόγυρα αναζητώντας τη γυναίκα που είχε φύγει. Ήταν σοβαρός.

«Και δε θα ξανάρθει;»

«Αν έρθει, θα κάνεις το ίδιο που έκανες μόλις τώρα».

Ο Γκασπάρ έτρεμε, λίγο από την προσπάθεια, λίγο από τον φόβο. Ο Χουάν θυμήθηκε την πρώτη φορά που είχε διώξει έναν αποσαρκωμένο· του είχε φανεί το ίδιο εύκολο, ίσως και λίγο πιο εύκολο δεδομένων των συνθηκών. Μακάρι να τελείωναν εκεί οι ικανότητες που είχε κληρονομήσει ο Γκασπάρ. Μακάρι να μην έφτανε ποτέ στο επίπεδο επαφής που μπορούσε να επιτύχει εκείνος. Η Ροσάριο ήταν σίγουρη ότι το αγόρι θα κληρονομούσε τις ικανότητές του. Ξαφνικά η ανάμνηση έγινε τόσο ζωντανή, που την ένιωσε σαν να είχε αγγίξει κατά λάθος ένα έντομο μέσα στο σκοτάδι: η Ροσάριο, πεισματάρα, καθισμένη στο κρεβάτι με το λευκό βαμβακερό της εσώρουχο και τα μαλλιά της τραβηγμένα πίσω σε μια ψηλή αλογοουρά. Ο Γκασπάρ θα κληρονομούσε τα πάντα, όλα όσα κουβαλούσε εκείνος. Ένιωσε τα μάτια του να καίνε.

«Τώρα θα ξανακοιμηθώ, γιατί σε λίγο θα πρέπει να οδηγήσω».

«Θέλω να κοιμηθώ μαζί σου».

«Μη φοβάσαι. Πήγαινε στο κρεβάτι σου. Αν δεν μπορείς να κοιμηθείς, διάβασε το βιβλίο σου. Το φως δε με ενοχλεί».

Όμως ο Γκασπάρ δεν ήθελε να διαβάσει. Ξάπλωσε ανάσκελα και περίμενε να τον πάρει ο ύπνος, με μια πειθαρχία παράξενη για την ηλικία του. Δεν είχε κατεβάσει τα ρολά, και τα λιγοστά φώτα του δρόμου φώτιζαν αμυδρά το δωμάτιο, ενώ τα κλαδιά ενός δέντρου διαγράφονταν στους τοίχους. Ο Χουάν περίμενε ώσπου η ανάσα του Γκασπάρ να του υποδείξει ότι κοιμόταν και πήγε κοντά του: τα χείλη ανοιχτά, τα νεογιλά δόντια του μικρά, τα μαλλιά κολλημένα στο μέτωπό του από τον ιδρώτα.

Θα μπορούσε να το κάνει καθισμένος στο κρεβάτι του, δίπλα σε αυτό του Γκασπάρ, αλλά δεν ήθελε να ξυπνήσει το αγόρι και να τον δει. Το μπάνιο ήταν το ίδιο καλό γι' αυτή τη δουλειά όπως οποιοδήποτε άλλο μέρος. Δε χρειαζόταν

πολλά: μόνο σιωπή, τα μαλλιά της Ροσάριο, ένα κοφτερό ερ-
γαλείο, και τις στάχτες.

Καθισμένος στα κρύα πλακάκια τύλιξε γύρω από τα δά-
χτυλά του την τούφα από τα μαλλιά της Ροσάριο που κου-
βαλούσε μαζί του μέσα σε ένα κουτάκι. Μου υποσχέθηκες,
της είπε χαμηλόφωνα. Και ήταν μια υπόσχεση σοβαρή, μια
υπόσχεση με αίμα και λαβωματιές, όχι με συναισθηματικά
λόγια.

Πήρε μια χούφτα στάχτες από την πλαστική σακούλα και
τις σκόρπισε στο πάτωμα, μπροστά του, σχεδιάζοντας το σύμ-
βολο του μεσονυκτίου. Ήταν κάτι που έκανε κάθε βράδυ με-
τά τον θάνατο της Ροσάριο, πάντα με το ίδιο αποτέλεσμα:
σιωπή. Μια έρημος από ψυχρή άμμο και θαμπά αστέρια. Εί-
χε δοκιμάσει ακόμα και πιο υποτυπώδεις μεθόδους, και η
απάντηση ήταν πάντα η ίδια: ο άνεμος πάνω από το κενό.

Επανέλαβε τις λέξεις, χάιδεψε την τούφα των μαλλιών,
έκανε την επίκληση στη γλώσσα που έπρεπε να χρησιμοποιεί-
ται για το τελετουργικό της στάχτης. Με τα μάτια κλειστά
είδε τα δωμάτια και τις άδειες γωνίες, τις σβησμένες φωτιές,
τα παρατημένα ρούχα, τα ξερά ποτάμια, αλλά συνέχισε να
περιπλανιέται ώσπου επέστρεψε στο μπάνιο του ξενοδοχείου,
στη σιωπή και στην απόμακρη αναπνοή του γιου του, και
έκανε πάλι την επίκληση. Ούτε ένα άγγιγμα, ούτε ένα τρε-
μούλιασμα, ούτε ένα ξεγέλασμα, ούτε μία απατηλή σκιά.
Εκείνη δεν ερχόταν, ούτε βρισκόταν στην ακτίνα εμβέλειάς
του, και μετά τον θάνατό της δεν είχε καταφέρει να εντοπί-
σει ούτε ένα σημάδι της παρουσίας της.

Είχε κάνει ακατάλληλες προσφορές τις πρώτες μέρες. Η
αληθινή μαγεία δε γίνεται όταν προσφέρεις το αίμα των άλ-
λων, του είχαν πει κάποτε. Γίνεται όταν προσφέρεις το δικό
σου και εγκαταλείπεις κάθε ελπίδα να το αναπληρώσεις. Ο
Χουάν πήρε το ξυράφι που είχε ακουμπήσει δίπλα του και
έκοψε διαγώνια την παλάμη του χεριού του, ακολουθώντας
αόριστα τη γραμμή που αποκαλούσαν της διάνοιας ή της κε-

φαλής. Ήταν μια αφόρητη πληγή, που δεν επούλωνόταν ποτέ, η χειρότερη δυνατή, και γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο αυτή που είχε αποτέλεσμα. Όταν μέσα στο σκοτάδι ένωσε τη ζεστασιά του αίματος, πίεσε το χέρι του πάνω στο σύμβολο που είχε σχεδιάσει στις στάχτες στο πάτωμα. Είπε τα απαραίτητα λόγια και περίμενε. Η σιωπή ήταν ιλιγγιώδης. Ο Χουάν ήξερε ότι ήταν σύμπτωμα της δικής του απώλειας δύναμης. Αν έφταιγε ότι ήταν πολύ άρρωστος ή ότι είχε καταπονηθεί πάρα πολύ δεν το ήξερε, πάντως το αίσθημα αδυναμίας ήταν ολοφάνερο. Η εκτέλεση αυτής της επίκλησης δεν απαιτούσε καμία προσπάθεια εκ μέρους του· ο κόσμος των νεκρών ήταν πολύ προσιτός γι' αυτόν, σαν μια ελαφριά πόρτα, ένα πηγαινέλα. Αν ήταν κάποιιο άλλο τελετουργικό, σχεδόν οποιοδήποτε άλλο, θα μπορούσε να αμφιβάλλει για την ικανότητά του να το εκτελέσει. Αυτό όχι. Αυτό ήταν σαν να τέντωνε τα πόδια του.

Έπλυνε το χέρι του παραιτημένος και καθάρισε το αίμα από το πάτωμα με μια πετσέτα. Δε θύμωνε πια. Μετά τις πρώτες αποτυχημένες προσπάθειες είχε βλαστημήσει τη Ροσάριο, είχε σπάσει έπιπλα και είχε κοντέψει να πάθει κάταγμα στα δάχτυλα δίνοντας γροθιές στο δάπεδο. Τώρα απλώς μάζευε τα υπολείμματα παραιτημένος και φύλαγε πάλι την τούφα των μαλλιών στο κουτί της. For the dead travel fast, σκέφτηκε ξανά. Ήταν αλήθεια, σε γενικές γραμμές. Για εκείνον όμως η συνηθισμένη αυτή ταχύτητα ήταν απαγορευμένη.

Ο Γκασπάρ κοιμόταν ακόμα, αν και είχε περάσει αρκετή ώρα: το τελετουργικό του συμβόλου του μεσονυκτίου έμοιαζε σύντομο γι' αυτόν που το έκανε, αλλά έπαιρνε αρκετές ώρες χωρίς να το καταλαβαίνεις. Ο Χουάν τύλιξε το κομμένο χέρι του με έναν επίδεσμο. Ξημέρωνε όταν έριξε λίγο οινόπνευμα πάνω στο κόψιμο, που δεν έλεγε να επούλωθεί ποτέ, επειδή έπρεπε να κόβει και να ξανακόβει στο ίδιο σημείο, για να δίνει αίμα στις στάχτες που δεν του έφερναν τίποτε άλλο παρά αυτή την τόσο ύποπτη σιωπή, που τον έκανε να φαντάζεται τη γυναίκα του ανίκανη να μιλήσει, με τα χείλη ραμμέ-

να από κάποιον που ήθελε να τους χωρίσει οριστικά και αμετάκλητα.

Το πρωινό του ξενοδοχείου σερβιριζόταν σε μια τραπεζαρία με λευκούς τοίχους και τραπέζια με καρό τραπεζομάντιλα. Η διακόσμηση αποτελούνταν από πίνακες με ψάρια, ψάρια βαλσαμωμένα πίσω από τζάμια, και ένα δεύτερο ενυδρείο, λίγο μεγαλύτερο από εκείνο της ρεσεψιόν. Η Εσκίνα ήταν ένα είδος πρωτεύουσας της αλιείας. Ο Χουάν δεν είχε ψαρέψει ούτε μία φορά στη ζωή του. Επίσης, εφόσον το επαναλαμβανόμενο θέμα του ξενοδοχείου ήταν η υδρόβια πανίδα, δεν καταλάβαινε γιατί το έλεγαν Παναμπί, που σήμαινε πεταλούδα στη γλώσσα γκουαρανί. Δεν υπήρχαν πεταλούδες πουθενά, ούτε καν στον λογότυπο. Ήπιε δυνατό τσάι και άλειψε μαρμελάδα σε φρυγανισμένο ψωμί για τον Γκασπάρ, ο οποίος ήταν πολύ ήσυχος.

«Τι συμβαίνει;»

«Είσαι θυμωμένος μαζί μου;»

«Όχι, παιδί μου, απλώς είμαι κακοδιάθετος. Όταν τελειώσεις το πρωινό σου, θα πάμε στο ποτάμι».

Ο Γκασπάρ έκλαιγε όλο το πρωί, μέχρι που κατέβηκαν για πρωινό. Από τότε που είχε πεθάνει η μητέρα του, όταν ξυπνούσε έκλαιγε κάθε μέρα. Μερικές φορές έτσι, χωρίς λόγο, μερικές φορές επειδή θύμωνε με κάποια χαζομάρα, και άλλες επειδή, έλεγε, πονούσε το κεφάλι του ή νύσταζε ή ζεσταινόταν. Την έβλεπε στο όνειρό του, ο Χουάν το ήξερε· γενικά ονειρευόταν πως ο θάνατός της ήταν ένα όνειρο. Μερικές φορές ο Χουάν τον άφηγε να κλαίει μόνος του, άλλες καθόταν σιωπηλά δίπλα του ή του έπλενε το πρόσωπο με κρύο νερό, αλλά ποτέ δεν ήξερε τι ακριβώς να κάνει. Εκείνο το πρωί, αφού ο Γκασπάρ είχε ηρεμήσει ύστερα από ένα γοερό κλάμα, αφού είχε τραβήξει τα μαλλιά του και είχε δώσει ακόμα και μπουνιές στο μαξιλάρι του, ο Χουάν τού είχε προτείνει να πάνε

στην παραλία. Ο Γκασπάρ είχε συμφωνήσει και είχε ρωτήσει αν το νερό ήταν κρύο όπως στη Μαρ ντελ Πλάτα. Του εξήγησε ότι όχι, ήταν ένα ποτάμι, και τα ποτάμια ήταν διαφορετικά, έμοιαζαν πιο πολύ με πισίνα. Ήταν φέμα, αλλά βόλευε. Την ανάγκη να κολυμπάει την είχε ο Χουάν και είχε έρθει πια η ώρα να βελτιώσει ο γιος του την ελάχιστη τεχνική που του είχε δείξει. Ο ίδιος είχε μάθει στα οχτώ του χρόνια, από καθαρή ανευθυνότητα του αδελφού του, που όταν τον πήγαινε βόλτα δεν ήξερε πώς να τον διασκεδάσει και μια μέρα τον είχε πάει σε κολυμβητική λέσχη. Ο Χουάν ήξερε ότι για εκείνον ήταν απαγορευμένο: ο γιατρός του, ο Χόρχε Μπράντφορντ, του είχε υποδείξει ότι δεν μπορούσε να κάνει έντονη άσκηση. Ο Μπράντφορντ δεν είχε μάθει ποτέ για τα απογεύματα στην πισίνα ή έκανε τον βλάκα: ο γιατρός του είχε πάντα αμφιλεγόμενη συμπεριφορά, χειρονομίες ακραίας γενναιοδωρίας και μικρόψυχη, συχνά απρόβλεπτη, στάση.

Ο Μπράντφορντ του είχε μάθει να κλείνεται στον εαυτό του τότε που ήταν έξι χρονών, όταν ανέρρωνε από μια καρδιακή κρίση: πολλά από τα πιο σημαντικά πράγματα στη ζωή τού είχαν συμβεί σε ένα κρεβάτι νοσοκομείου, μέσα στον πόνο, στην αναισθησία και στον φόβο. Είχε χρησιμοποιήσει την ίδια μέθοδο που είχε δείξει κι εκείνος στον Γκασπάρ το προηγούμενο βράδυ. Ο δόκτωρ Μπράντφορντ, ο άνθρωπος που τον είχε χειρουργήσει όταν ήταν ξεγραμμένος, ο άνθρωπος που τον επισκεπτόταν καθημερινά και επρόκειτο να τον υιοθετήσει με το πρόσχημα ότι θα του έδινε τη φροντίδα που χρειαζόταν. Μια κομψή απαγωγή. Μια αγορά: είχε πληρώσει χρήματα για να τον πάρει. Είναι θαύμα, είχε πει ο Μπράντφορντ στους γονείς του, θαύμα που είναι ακόμα ζωντανός, χρειάζεται θεραπευτική αγωγή και φροντίδα που δυστυχώς εσείς, λόγω της οικονομικής σας κατάστασης, δεν μπορείτε να του προσφέρετε. Και οι γονείς του είχαν δεχτεί.

Εκείνη τη νύχτα στο κρεβάτι του νοσοκομείου ο Χουάν δεν μπορούσε να χαμηλώσει την ένταση των φωνών, ένιωθε

χέρια να τον αγγίζουν σε όλο του το σώμα –μέσα κι έξω–, έβλεπε ανθρώπους γύρω από το κρεβάτι του ακόμα και όταν έκλεινε τα μάτια. Ο Μπράντφορντ τον έβαλε να καθίσει, του έβρεξε τα μαλλιά με δροσερό νερό και του είπε πάνω κάτω τα ίδια που είπε κι εκείνος στον Γκασπάρ. Χρησιμοποίησε τη φωνή ανάμεσα στη σπονδυλική σου στήλη και στο στομάχι σου, πες τους να φύγουν και θα φύγουν. Θυμόταν καθαρά ότι είχε προσπαθήσει κάμποσες φορές, καθοδηγούμενος από τα σκοτεινά, άπληστα μάτια εκείνου του άντρα, μέχρι που ήρθε η σιωπή και ο θάλαμος εντατικής θεραπείας έγινε και πάλι ένα δωμάτιο γεμάτο ετοιμοθάνατους και τραυματισμένους. Ο Μπράντφορντ έμεινε μαζί του μέχρι να κοιμηθεί. Το πρωί, όταν ξύπνησε, οι φωνές και οι εικόνες επέστρεφαν και ο Μπράντφορντ ήταν ακόμα εκεί. Του είπε πάλι τι να κάνει και ο Χουάν τα κατάφερε με την πρώτη προσπάθεια. Μετά ο Μπράντφορντ τού ζήτησε να του πει τι έβλεπε και ο Χουάν απαρίθμησε: ξυπνούσε, και την ώρα του πρωινού ήταν καθισμένο πάνω στο τραπέζι, ή στο κρεβάτι, ένα πτώμα· στόματα τον κορόιδευαν, ένα χέρι κάλυπτε το πρόσωπό του και δεν τον άφηνε να αναπνεύσει τη νύχτα, πουλιά και ζώφια του επιτίθονταν πετώντας κατευθείαν στο κεφάλι του όταν έβγαινε στην αυλή, δύο προσωπάκια τον παρακολουθούσαν κάτω από την πέτρα που χρησιμοποιούσε η μητέρα του για να κρατάει ανοιχτή την πόρτα του υπόστεγου στο πίσω μέρος του σπιτιού. Τα είχε πει στους γονείς του, αλλά δεν έδειχναν να καταλαβαίνουν. Ο Μπράντφορντ καταλάβαινε.

Οι γονείς του τον φοβούνταν· προσπαθούσαν να τον καθησυχάσουν και ήθελαν να αλλάξουν θέμα. Ο αδελφός του, ο Λουίς, ήταν διαφορετικός. Φοβόταν κι εκείνος, αλλά προσπαθούσε να τον βοηθήσει. Του έλεγε να σκέφτεται άλλα πράγματα. Του είχε μάθει κολύμπι.

Τώρα έπρεπε να μάθει κι εκείνος στον γιο του, αλλά πρώτα ήθελε να κολυπήσει για λίγο μόνος του. Οδήγησε μέχρι τον χώρο των λουτρών στο ποτάμι, που ήταν υπέροχος, κα-

θαρός και σχεδόν άδειος, και έβαλε τον Γκασπάρ να καθίσει στο γρασίδι, κάτω από ένα δέντρο, με το ψυγειαίχι δίπλα του. Του έβαλε ανθρακούχο νερό σε ένα πλαστικό ποτήρι και του είπε ο μπαμπάς θα πάει να κολυμπήσει, αλλά αν σε πλησιάσει κανείς θα το δει, μην ανησυχείς. Μη φύγεις, γιατί θα σε βρω, και τότε ξέρεις τι θα γίνει.

Καθώς έμπαινε στο νερό συναντήθηκε με ένα ζευγάρι που έβγαινε από το ποτάμι. Εκείνη ήταν όμορφη, φορούσε μπλε ολόσωμο μαγιό και τον χαιρέτησε· ο άντρας τον κοίταξε με κάποια επιθετικότητα και έπιασε τη γυναίκα του από τη μέση με δύναμη. Κανείς από τους δύο δεν μπόρεσε να μην κοιτάξει απροκάλυπτα την ουλή στο στήθος του. Τον Χουάν δεν τον ένοιαζε. Κολύπησε δεκαπέντε λεπτά, όσο χρειαζόταν για να μη λαχανιάσει πολύ. Μπορούσε να κολυμπήσει περισσότερο, αλλά αφού έπρεπε να οδηγήσει μετά, δεν ήθελε να είναι κουρασμένος. Το ποτάμι έμοιαζε ασημένιο στον ήλιο, αλλά το νερό ήταν κάπως θολό. Αφέθηκε για λίγο να επιπλέει στο νερό πριν βγει έξω· το μόνο που ένιωθε να έρχεται από τον γιο του ήταν ηρεμία. Όταν το νερό έφτασε στα γόνατά του, έκανε νοήματα στον Γκασπάρ και του φώναξε έλα εδώ, πρέπει να μάθεις, βγάλε το μπλουζάκι και τα παπούτσια σου. Ξάπλωσε τον Γκασπάρ στο νερό και έσκυψε λίγο. Εγώ θα σε κρατάω, είπε όταν πρόσεξε ότι το αγόρι σπαρταρούσε από φόβο μη βουλιάξει. Κλότσα, του είπε, μούσκεφέ με, κάνε θόρυβο.

Υπήρχε κάτι σ' εκείνο το ζεστό πρωινό και στο γλιστερό δέρμα του αγοριού στα χέρια του που τον έκανε να νιώσει τη Ροσάριο δίπλα του, και τη θυμήθηκε ξεπαγιασμένη από το κρύο σε μια αγγλική εξοχή, τη θυμήθηκε να του τραγουδάει ένα τραγούδι που έλεγε tonight will be fine, να χορεύει με ένα τραγούδι του Μπόουι και να παραπονιέται που ποτέ δεν έπαιζαν καλή μουσική στο ραδιόφωνο, και τον λαιμό της και το στήθος της, που ήταν μεγάλο αλλά δε φορούσε ποτέ σουτιέν, ούτε καν μετά τη γέννηση του Γκασπάρ, και τα πρωινά που την ξυπνούσε κι εκείνη γκρηνίαζε, άσε με να κοιμηθώ,

όμως ύστερα από λίγο τον αγκάλιαζε κι εκείνος της σήκωνε τα πόδια, τα έβαζε στους ώμους του και τη χάιδευε με τη γλώσσα και με τα δάχτυλα μέχρι που υγραινόταν.

Δεν μπορούσε να τη βρει. Μπορούσε να βλέπει εκείνη τη φτωχή έγκυο γυναίκα στο ξενοδοχείο, μπορούσε να βλέπει εκατοντάδες δολοφονημένους ανθρώπους κάθε μέρα, αλλά εκείνη δεν μπορούσε να την εντοπίσει. Της το είχε ζητήσει μια φορά όταν ήταν ζωντανή, σχεδόν για πλάκα, μιμούμενος κάποιον μυθιστορηματικό χαρακτήρα, μη μ' αφήσεις μόνο μου, *haunt me*, δεν υπήρχαν λέξεις στα ισπανικά γι' αυτό το ρήμα, *haunt*, δεν ήταν μαγεύω, δεν ήταν εμφανίζομαι, ήταν *haunt*, όμως εκείνη δεν το είχε πάρει ποτέ στα σοβαρά. Κανονικά έπρεπε να πεθάνει εκείνος πρώτος, αυτό ήταν το λογικό, ήταν γελοίο που ήταν ακόμα ζωντανός.

Μερικές φορές πίστευε ότι η Ροσάριο κρυβόταν. Ή ότι κάτι δεν την άφηνε να πλησιάσει. Ή ότι είχε πάει πολύ μακριά.

«Και τώρα;»

«Τώρα βάζεις το κεφάλι σου κάτω απ' το νερό. Αλλά χωρίς να κλείνεις τη μύτη σου».

«Πνίγομαι».

«Δε θα πνιγείς».

Εξασκήθηκαν στο κράτημα της αναπνοής έξω από το νερό. Ο Γκασπάρ φούσκωνε τα μάγουλά του με αέρα και ο Χουάν άρχισε να νιώθει τον απαραγνώριστο πονοκέφαλο στους κροτάφους. Πολλή ώρα στον ήλιο. Όμως δεν επρόκειτο να φύγει πριν το αγόρι μάθει να κρατάει την αναπνοή του.

Όταν γύρισαν στο δέντρο, έβαλε να πιει κρύο ανθρακούχο νερό και πρόσθεσε μερικά από τα παγάκια που ήδη είχαν μισολιώσει στο ψυγείο. Ήπια δύο χάπια και έκλεισε τα μάτια, ακουμπώντας στις ρίζες για να υποχωρήσει λίγο ο πόνος. Το κεφάλι του χτυπούσε δυνατά, αλλά τουλάχιστον χτυπούσε ομαλά, κάπως αργά.

«Δεν πνίγηκα» είπε ξαφνικά ο Γκασπάρ.

«Είδες; Είναι εύκολο να κολυμπάς, θα μάθεις γρήγορα».

«Θα ξυπνήσεις;»

«Δεν κοιμάμαι, ξεκουράζομαι.»

«Θες ένα σάντουιτς;»

«Όχι, θα φάμε σε λίγο. Και απόψε θα πάμε να δούμε την Τάλι.»

«Μπορώ να φτιάξω ένα σάντουιτς για μένα;»

Ο καλύτερος τρόπος να προσανατολιστείς για το σπίτι της Τάλι ήταν να βρεις στον δρόμο μια παλιά σκουριασμένη σιδερένια γέφυρα που ήταν σε αχρηστία, πάνω στην οποία αναπτυσσόταν η παρθένα βλάστηση του Λιτοράλ, με τις λιάνες και τα λουλουδία της. Μόλις έφτανες στη γέφυρα εμφανιζόταν το παλιό Παρεκκλήσι του Διαβόλου, και μετά έπρεπε να συνεχίσεις ευθεία σε έναν χωματόδρομο που ήταν αδιάβατος αν είχε λάσπες. Το παρεκκλήσι ήταν η επίσημη είσοδος στην Κολόνια Καμίλα. Στην Τάλι άρεσε να ζει εκεί, σ' εκείνο το χωριό με τους διακόσιους ανθρώπους και τα δύο καταστήματα.

Η Τάλι ήταν η κουνιάδα του, η ετεροθαλής αδελφή της γυναίκας του. Η κόρη του πατέρα της Ροσάριο με την ερωμένη του από την Κορριέντες, μια γυναίκα της μεσαίας τάξης που είχε πάει να ζήσει στην εξοχή, είχε ιδρύσει ένα ιερό για τον Σαν Λα Μουέρτε και είχε γίνει διάσημη στην περιοχή ως θεραπεύτρια και μεγάλη καλλονή. Είχε πεθάνει νέα –ο Χουάν και η Ροσάριο ήξεραν ότι, παρόλο που είχε αρρωστήσει, ο θάνατός της δεν ήταν καθόλου φυσικός– και ο Αδόλφο Ρέγιες, που την αγαπούσε πραγματικά και ήταν συλλέκτης εικόπων του αγίου (για την ακρίβεια, έτσι είχαν γνωριστεί), είχε διατηρήσει το ιερό της. Η Τάλι συνέχιζε πλέον την παράδοση της μητέρας της, για εκείνη η μητέρα της ήταν «φύλακας» ή «προμεσέρα»¹. Μαζί με τη Ροσάριο είχε δημιουργήσει

1. Promesero-promesera: στο πλαίσιο της νέας λατινοαμερικανικής λαϊκής θρησκευτικότητας ο όρος promesera (από την ισπανική λέξη

μια αίθουσα αφιερωμένη στον Σαν Λα Μουέρτε στο Μουσείο Λαϊκής Τέχνης της Ασουνσιόν, μέρος της μόνιμης συλλογής: είχε αναγνωριστεί ως η καλύτερη στην Παραγουάη, στην περιοχή, και πιθανώς στον κόσμο.

Εδώ και χρόνια στο ιερό της Τάλι γίνονταν ημιπαράνομες τελετές. Η Κολόνια Καμίλα ήταν μακριά από κάθε πόλη, κοντά στο ποτάμι αλλά παράξενα απομακρυσμένη από σημεία κατάλληλα για μπάνιο και προκυμαίες· εκεί μπορούσε κανείς να ασκεί με σχετική ηρεμία την πίστη του σε μια λατρεία που δυσαρεστούσε την Εκκλησία και προκαλούσε φόβο και καχυποψία. Τον τελευταίο καιρό η Τάλι είχε κρατήσει το άσυλό της σε μια διακριτική σιωπή. Γνώριζε για στρατιωτικούς που έκαναν εφόδους και κατέστρεφαν οικιακούς βωμούς, μερικές φορές μάλιστα απήγαγαν τους ιδιοκτήτες τους και τους κρατούσαν κάποιες νύχτες στο αστυνομικό τμήμα απλώς για επίδειξη δύναμης. Εκείνη ήταν κόρη ενός πλούσιου ανθρώπου, με καλές διασυνδέσεις. Δεν επρόκειτο να την αγγίξουν, αλλά δεν έβλαπτε να φυλάγεται.

Ο Αδόλφο Ρέγιες είχε αγοράσει επίσης αρκετά εκτάρια γύρω από το ιερό και το σπίτι της κόρης του, γιατί σ' εκείνο το οικοπέδο βρισκόταν το Παρεκκλήσι του Διαβόλου του δον Λορένσο Σιμονέττι. Μια εκκλησία που είχε χτιστεί από έναν Ιταλό μετανάστη και, μυστηριωδώς, δεν είχε ποτέ καθαγιαστεί. Η Τάλι την καθάριζε τη νύχτα, στο φως μιας λάμπας κηροζίνης. Πολλοί είχαν δει τη λάμψη από τα παράθυρα και έλεγαν ιστορίες για το τι συνέβαινε πίσω από τους τοίχους, αν και καμία δεν ήταν αληθινή. Ο Χουάν το είχε επιβεβαιώσει στην Τάλι και στον πατέρα της ουκ ολίγες φορές: η εκκλησία ήταν παράξενη, αλλά δεν ήταν μέρος που δεχόταν επισκέψεις από πνεύματα. Ο Αδόλφο Ρέγιες ωστόσο, επειδή

promesa: υπόσχεση) αναφέρεται σε άτομα που ανταλλάσσουν συνεισχύως υποσχέσεις και χάρες με έναν «άγιο», εγκαθιδρύοντας μια ιδιαίτερη διαρκή σχέση μαζί του και υπηρετώντας τον στο ιερό του. (Όλες οι σημειώσεις είναι της μεταφράστριάς.)

του άρεσε να διασκεδάζει, δεν παραιτήθηκε· είχε διαδώσει φήμες, καινούριες ιστορίες, σε τέτοιο βαθμό που ήταν πλέον σχεδόν αδύνατον να διακρίνει κανείς τη μυθοπλασία από το απλό ιστορικό γεγονός εκείνου του παρεκκλησιού κι εκείνου του ξεχασμένου χωριού.

Ο Λορένσο Σιμονέττι είχε φτάσει στην Κορριέντες με τα οχτώ παιδιά του, χήρος, από την Ιταλία. Το 1904, έναν χρόνο αφότου εγκαταστάθηκε στην Κολόνια Καμίλα, άρχισε να χτίζει το παρεκκλήσι χωρίς να ζητήσει άδεια από τις εκκλησιαστικές Αρχές. Ήταν τεχνίτης: σκάλισε την Παναγία σε ξύλο ουρουντάι² και προσπάθησε να μιμηθεί τα χαρακτηριστικά της γυναίκας του, που είχε πεθάνει στον τοκετό. Όλα τα άλλα, το χτίσιμο, τα ξύλινα έδρανα, το γυαλί στα υποτυπώδη βιτρό, τα έφτιαξε ο ίδιος με τη βοήθεια κάποιων γειτόνων. Τις καμπάνες τού τις έφερε ένας συμπατριώτης του από την Ιταλία. Ο βωμός είχε λουλούδια από τσίγκο και φυτικά σχέδια. Μια εκκλησία της ζούγκλας και των συνόρων, κοντά στη Βραζιλία και στην Παραγουάη.

Ο δον Λορένσο έβαλε όλο του τον ζήλο στον τοίχο του σκευοφυλάκιου. Εκεί έστησε το αριστούργημά του, την αιτία του φόβου των περιοίκων και πιθανώς τον λόγο για τον οποίο η εκκλησία δεν είχε γίνει αποδεκτή από την κουρία. Το ξυλόγλυπτο διατηρούνταν καλά, παρά το πέρασμα του χρόνου και τη φθορά ορισμένων χρωμάτων. Ήταν ένα όραμα της Κόλασης, ένα προειδοποιητικό τέμπλο: παιδιά με δυσανάλογα μεγάλο κεφάλι και στραβά πόδια, που χόρευαν τελετουργικούς χορούς γύρω από φωτιές και έπαιζαν με δράκους και οχιές. Γυναίκες γυμνές, δεμένες μεταξύ τους από τη μέση με φίδια. Ανάμεσά τους πρόσωπα ανισόρροπα, μάτια στρογγυλά, πάντα ανοιχτά, κι άλλα ερπετά, και κυρίως βατράχια, μια πραγματική εμμονή με τα βατράχια, αναφορά στην πληγή

2. Urunday: ξύλο που θεωρείται από τα καλύτερα της Νότιας Αμερικής και προέρχεται από το δέντρο *Astronium balansae*, το οποίο ενδημεί στην Αργεντινή, στη Βολιβία, στη Βραζιλία και στην Παραγουάη.

του φαραώ. Τη σκηνή της Μέλλουσας Κρίσης συμπλήρωνε η μορφή ενός καθιστού άντρα με ένα βιβλίο, ο οποίος παρακολουθούσε τις φρικτές σκηνές οδύνης με απαθές ύφος.

Μόλις ολοκληρώθηκε, ο Σιμονέττι επιχείρησε να δωρίσει τον ναό στην Εκκλησία αλλά, αφού την επισκέφθηκαν δύο κληρικοί, η δωρεά του απορρίφθηκε. Ακολούθησαν κι άλλες διαπραγματεύσεις, κι άλλες απορρίψεις. Οι λόγιοι ήταν φαινομενικά γραφειοκρατικοί, αλλά όλοι αρνούσαν να πιστέψουν αυτή την εξήγηση. Έλεγαν ότι το τέμπλο αντιπροσώπευε τη Σαλαμάνκα, τη σύναξη των μάγων και των μαγισσών με τον διάβολο, τη σύναξη των Κρεολών μάγων. Έλεγαν πως ο δον Λορένσο είχε λάβει μέρος στις τελετές, κι εκείνος πέθανε προσπαθώντας να πείσει τους ιερείς για την ιερότητα του έργου του. Ίσως τηρώντας μια υπόσχεση, έκανε τη θυσία –δεν ήταν γέρος, αλλά ήταν άρρωστος– να πάει με τα πόδια από την Κολόνια Καμίλα στην Γκόγια για να συναντηθεί με μια εκκλησιαστική Αρχή. Όταν επέστρεψε, ξάπλωσε να ξεκουραστεί και το πρωί ήταν νεκρός.

Στο μεγαλύτερο κατάστημα της Κολόνια Καμίλα, εκείνο που είχε ένα ταπεινό μπαρ, έλεγαν πως είχαν δει το φάντασμα του, μαυροντυμένο, να περπατάει προς την Γκόγια. Κυκλοφορούσαν ακόμα ιστορίες για ένα σκοτεινό εκκλησίασμα με την πλάτη γυρισμένη προς την Αγία Τράπεζα, που γονάτιζε μπροστά στο τέμπλο της Μέλλουσας Κρίσης.